

PEDAGOGLAR MALAKASINI OSHIRISH SAMARADORLIGINI BAHOLASH MEZONLARI

MTTDMQTMOI

“Maktabgacha va musiqiy ta’lim” kafedrası dotsenti

N.S.Muminova

Annotatsiya

Zamonaviy ta’lim tizimida pedagog kadrlarning kasbiy kompetensiyalarini uzluksiz rivojlantirish va ularning pedagogik salohiyatini oshirish ta’lim sifatini ta’minlashning asosiy omillaridan biri sifatida qaraladi. Tadqiqotda pedagoglar malakasini oshirish jarayonining pedagogik ahamiyati ochib berilgan, uning samaradorligini baholashda qo‘llaniladigan mezonlar va usullar tizimlashtirilgan. Xususan, kasbiy bilim va metodik tayyorgarlik, innovatsion faoliyat, ta’lim natijalari, shaxsiy kasbiy rivojlanish hamda pedagogik-kommunikativ salohiyat asosiy baholash mezonlari sifatida asoslab berilgan. Shuningdek, kasbiy kompetensiya tushunchasi, uning tarkibiy qismlari va baholash ko‘rsatkichlari yoritilgan. Maqolada keltirilgan xulosalar pedagoglar malakasini oshirish tizimini takomillashtirish, baholashning kompetensiyaviy va natijaga yo‘naltirilgan modelini joriy etishda amaliy ahamiyatga ega.

Kalit so‘zlar: pedagoglar malakasini oshirish, baholash mezonlari, kasbiy kompetensiya, ta’lim sifati, pedagogik salohiyat, uzluksiz kasbiy rivojlanish, innovatsion pedagogik texnologiyalar, pedagogik refleksiya, baholash usullari.

Hozirgi sharoitda ta’lim sifatini oshirishning asosiy omillaridan biri sifatida pedagoglar malakasini oshirish jarayonini natijadorlikka yo‘naltirilgan holda tashkil etish hamda uni baholashning aniq mezonlarini ishlab chiqish masalasi dolzarb hisoblanadi.

Pedagoglar malakasini oshirish jarayoni quyidagi ustuvor vazifalarni amalga oshirishga xizmat qiladi:

- zamonaviy pedagogik texnologiyalar va innovatsion ta'lim metodlarini o'zlashtirish;
- davlat ta'lim standartlari va kasbiy talablarga muvofiq ishlash qobiliyatini rivojlantirish;
- pedagogik mahorat, ustozlik va rahbarlik salohiyatini oshirish;
- pedagoglarning kasbiy o'sishini rag'batlantirish va kasbiy faolligini kuchaytirish.

Malaka oshirish samaradorligi pedagogning shaxsiy kasbiy rivojlanishi, ta'lim jarayoni sifati va ta'lim muassasasining umumiy natijalari bilan chambarchas bog'liq.

Pedagoglar malakasini oshirish samaradorligini baholash — bu pedagogning kasbiy faoliyatidagi sifat o'zgarishlarini, yangi bilim va ko'nikmalarning amaliy faoliyatda qo'llanilish darajasini aniqlashga qaratilgan kompleks jarayondir. Zamonaviy ta'lim nazariyasida baholash kompetensiyaviy yondashuv asosida amalga oshiriladi. Kasbiy kompetensiyalar pedagogning muvaffaqiyatli faoliyati uchun zarur bo'lgan bilim, ko'nikma, tajriba va shaxsiy sifatlar majmuini ifodalaydi. Ularning ilmiy asosda baholanishi pedagogik samaradorlikni oshirishning muhim sharti hisoblanadi.

Pedagoglar malakasini oshirish samaradorligini baholashda quyidagi asosiy mezonlar ajratib ko'rsatiladi:

1. Kasbiy bilim va metodik tayyorgarlik

- fan va pedagogik metodologiya bo'yicha bilimlar darajasi;
- zamonaviy ta'lim texnologiyalarini qo'llash qobiliyati;
- ta'lim standartlari va o'quv dasturlariga muvofiqlik.

2. Ijodiy va innovatsion faoliyat

- innovatsion pedagogik usul va texnologiyalarni joriy etish;
- interaktiv ta'lim shakllaridan samarali foydalanish;
- ilg'or pedagogik tajribani amaliyotga tatbiq etish.

3. Ta'lim natijalari

- o‘quvchilarning bilim, ko‘nikma va kompetensiyalarining o‘shish dinamikasi;
- ta’lim jarayonida motivatsiya va qiziqish darajasining oshishi;
- o‘quvchilarda ijodiy va tanqidiy fikrlash ko‘nikmalarining rivojlanishi.

4. Shaxsiy kasbiy rivojlanish

- malaka oshirish kurslari, trening va seminarlarda ishtirok faolligi;
- pedagogik refleksiya va o‘z-o‘zini tahlil qilish qobiliyati;
- yangi bilim va ko‘nikmalarni amaliyotda qo‘llash darajasi.

5. Pedagogik va kommunikativ salohiyat

- kommunikativ madaniyat va pedagogik muloqot qobiliyati;
- jamoada ishlash va hamkorlik ko‘nikmalari;
- pedagogik etika, mas’uliyat va kasbiy intizom.

Pedagoglar malakasini oshirish samaradorligini baholashda quyidagi kompleks usullardan foydalanish maqsadga muvofiq:

- **test va sinovlar** – pedagogning nazariy bilimlari va kasbiy tayyorgarlik darajasini aniqlash;
- **metodik kuzatuv va ekspertiza** – mashg‘ulotlarni kuzatish va pedagogik faoliyatni tahlil qilish;
- **pedagogik portfolio** – malaka oshirish natijalari, ijodiy ishlar va yutuqlarni tizimlashtirish;
- **o‘quvchilar, ota-onalar va hamkasblar fikri** – faoliyatga nisbatan ob’ektiv munosabatni aniqlash;
- **o‘z-o‘zini baholash va refleksiya** – pedagogning shaxsiy rivojlanish traektoriyasini belgilash.

Kasbiy kompetensiya pedagogning kasbiy faoliyatini samarali amalga oshirishga imkon beruvchi integrativ sifat hisoblanadi. U quyidagi tarkibiy qismlarni o‘z ichiga oladi:

- nazariy bilim va kasbiy ma’lumotlar;
- amaliy ko‘nikma va malakalar;

- shaxsiy va axloqiy sifatlar;
- ijtimoiy-kommunikativ kompetensiyalar.

Kasbiy kompetensiyalarni baholashda quyidagi ko‘rsatkichlar asosiy ahamiyatga ega:

- ish samaradorligi va natijadorlik;
- innovatsion va ijodiy faollik;
- mas’uliyat, tashabbuskorlik va professional etika;
- uzluksiz kasbiy rivojlanishga intilish.

Pedagoglar malakasini oshirish samaradorligini baholash mezonlari ta’lim sifati va pedagogik faoliyat samaradorligini oshirishda muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga ega. Aniq belgilangan mezonlar va kompleks baholash usullari pedagoglarning kasbiy salohiyatini xolisona aniqlash, ularning rivojlanish yo‘nalishlarini belgilash va ta’lim muassasalari faoliyati samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Shu bois pedagoglar malakasini oshirish tizimida baholashning kompetensiyaviy, natijaga yo‘naltirilgan va shaffof modelini joriy etish dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi

Adabiyotlar ro‘yxati

1. Axmedov Sh. Pedagogik malaka va uni baholash usullari. – Toshkent: «O‘zbekiston», 2020.
2. Karimov R. Pedagoglarning kasbiy rivojlanishi va baholash. – Toshkent: «Fan», 2019.
3. Nazarov I. Zamonaviy ta’lim texnologiyalari va pedagog salohiyati. – Toshkent: «Yoshlar», 2021.
4. *Pedagogika fanlari jurnali*. Pedagoglar malakasini oshirish samaradorligi. – 2022. – №3. – B. 45–52.
5. Hasanov B. Pedagog kadrlar kompetensiyasini baholash mezonlari. – Toshkent: «Maorif», 2018.